

„A te hangod az én hitem”

Kemenes Henriette első kötetről*

Kritika

A recenzió címe a *Temetnek* című versből van, mely Hervay Gizella apropóján boncolgatja, meddig tart a hús. Hol kezdődik a lélek, a lét? A szellem. Többlépcsős allúziók vannak a versben. Kenyér. Test. Sors. S a megnyúzott állat még él, amikor elkezdik bontani. A kötet ebből a szemszögből érthető meg, ahonnan ez a szöveg nézi a szövegszerű történelmet. Világot. Ingeborg Bachmann magyar hangja.

Egyébként jó felütéssel kezdődik a könyv. Kitűnő indítás az *Agár* című szöveg. Hátrább az agarakkal = ne oly fennen, ne oly nagy szélel! – int szótár báró. Már itt lenyűgöz. (Nem túlzás.) Sőt több. Széppé teszi a napom. Életkedvet ad válság-anatómiája.

Az ágy alá épített, titkos város nekem is bejön. Meg a bedagadt ajtó, az edényrengetegre nézésről nem is beszélve. A salétromsóhaj és a hárfahátú agár szintén az olvasás fenomenológiáját gazdagítja immár.

Az egyszer s mindenkorra megértett (ephapax), nem végérvényességbe torkoll, hanem nyitva marad a másként is átélhető számára. Bravó! A temporális mibenlét van benne, ami betekintést enged a másik megértésébe. Ugyanakkor tudható, hogy a saját: ismeretlen. Csak a másikon keresztül pillantható meg a szubtilis detektor. Az a kis lélek-mű, ami a lényünk s lényegünk. „A bűnbeesés az első sejt osztódásával kezdődött / az ekkor keletkezett mikroszkopikus barázdákba / rakódik le azóta is folyamatosan minden keserűség / az indulás és megérkezés közti holtidőben / ebben a térben már nincsenek valós döntések / csak történések vannak / egy egyenes vonalú egyenletes mozgás / kiszámíthatóságának minden illúziója.” (*Idefentről pontok*)

A *tenyered tájai* már a könyv elején bebizonyította, hogy tényszerűen egy valódi, unikális és új típusú tehetség áll

előttünk. Egyetlen vers megmutatja valakiről, mire képes.

Ezt mi, szerkesztők megérezzük. S nem csalódunk, a második opus más, de így is sűrű filozófia van benne. Ki ne érezte volna, hogy a kezek önálló lények tudnak lenni. Saját életet élnek néha, leválva a személyiségről, akihez tartoznak. És van úgy, hogy a felbukkanó individuum még ismeretlen idegen, de a kezei már barátként, sőt testvérként köszönnek ránk. „Cukros örvényt kavartak a kávémba.” Ez meg valóban olyan verssor, ami kizárólag áldott kezek-től származhat. (A kezek néha gondolkodnak, írnak, és felülírják a tudat okos balgaságát.)

A *Beltéri panoráma* még erősebb szöveg, mint az eddigiek. Kitágul az optika. „Gyógynövényes zsákokkal / teli raktár a szemed. Kinn / olajfoltos betonplacc – mint / a szándék, homokrakás mellett hever egy ottfelejtett lapát. Rükvercfény-pislogás. // Nem tudok elég távolról gondolni rád.”

Szép a nyelv által artikulált világ, de szomorú. De az elviselhetőség és a kibírhatóság mértéke azért nem mindegy. A lét legalja és a magaslatok az emberek nemesedésének

* Kemenes Henriette: *Odú*. FISZ könyvek 106., 2020, Bp., 61 oldal, 1900 Ft.

és lealacsonyodásának tektonikus mozgásában kapnak értelmet.

Az Út/1 és a többi út-opus jelzi, a tudás itt nem a nyelv befagyasztása, hanem diffúz kontúrtalanság. Lebegés, de különleges hozzá az atmoszféra. A kontextus a nyelv: létesítő hatalmát sugározza az olvasóra. Ebbe a hangnembe bele van kódolva a teremtés örökkévaló igénye. „Ha két gomb lett volna a kabátomon, akkor nem vacogtam volna így, de látod, ennyim se volt.” (*Út/ félemelet*)

Hexameter mászik a hexameter hátára. Jelentés születik. S valóban úton vagyunk a megértés felé mindvégig, ahogy Gadamer papa mondta volt. S a nyelv beszél, nem mi. Amint azt Heidegger jelentette ki. S bár a történelemnek nincs vége, ahogy azt Fukuyama hirdette, a Kemenes Henriette-féle világszemlélet mást sugall. Jobbat, biztosabbat, szebbet. Valami esztétikai érték veszi birtokba itt a lelkünk, s elvagyunk vele napokig. És jó. „Hogy nekünk már végleg oszt-ha-tat-lan-nak kell lennünk, / hogy akárhová bújnánk, valamelyikünk úgyis felfalná a másikat. / A térdzátányok remegései apró hullámokat lökdösnek feléd, / és a tenger madarai fészkekkel bélelik ki a csigolyák szirtjeit.” (*Hullámtörés tegnap ilyenkor*)

A kötet egyik nagyon erős darabja a *Szárnypróbálgatás*:

„Magunknak akartuk az utat, a hidat, a várost, minden kóbor kutyát és az összes kocsmát, mert kellett a zaj és kellett a fény is, és a veszett éjszaka szájából feltörő habos bódulat. Mégis, a bepólyált csönd hátán hasított árkokban mindig te jössz szembe velem.”

Felmerül a kérdés, milyen viszonyban áll itt a fenomenológiai reflexióban a feltároló nyelvek sora (a hízelgésé, a meghasonlottságé, az elidegenedése stb.), és van-e kapcsolata az abszolútummal. Úgy tűnik, van. Az adódás genealógiája feszlik fel ebben a lírában. Jean-Luc Marion keresztény filozófus szavaival élve a morál képekké bomlik.

Én teszem hozzá (Kántor Zsolt), hogy tényleg: nem tesz boldoggá a tudás. Erre döbrent rá az *Odú*. Nem ad az ismeret üdvösséget, boldogságot. Ha mindenkinek beletenné Isten a tudatába a biztos gnóvizst, akkor minek törekedne hitre, titokfejtésre? Miként fejezné ki bizalmát ama

szellem iránt, Aki őt feltehetően megformálta, mint egy virtuóz géniusz szobrász. Nem beszélve a leheletről, amely mindegyikünket épeszű, jóindulatú gölemmé tett. (Tegyük fel.)

Plakátsuttogás (*A hely*), a kivérezte-tett kamionok, amelyeken ott a tegnapi hó (*Péntektizenhárom*), a plasztikhattyú (*Holtudvar*) mind-mind telitalálat, csupa szabad vegy-értékkel ellátott hozzáférés a láthatatlanhoz.

„Mint mosógépben a fémcipzár, / mint fogamhoz verődő apró kavics, / mint hevesen lüktető halánték, / mint szélben kifordult ernyő, / mint padlófék a pirosnál, / mint a becsapott ajtóba / szorult örök remegés, / mint a túlérrett nyár pihés tarkóján / lecsorduló csiklandozó szirup.” (*Háromszáz nyúl*)

A megbocsátás (megsajnálni egy szörnyet) indifferens az idővel szemben. A kegyelem alatt lévők érzik a bőrükön a sors békéltető hatalmát, nem a fátum az emblémájuk, hanem a gondviselés. Mintha olvasta volna Kemenes Heni Lévinasnak *A léten túli etikáját*. A morális princípium, a felelősség magvaváló dilemmája keretezi metaforáit.

Kiemelkednek a kötetből az alábbi korpuszok: *Az éhségről; Szabadon, madarokról és holtakról; Manatee blue; Vertikális néma; Melanin.*

Ahogy Kemény István írja róla: „Kemenes Henriette hiperérzékeny

versei menedéket keresnek az élőlényeknek a fullasztóan szűkös világban, *odút*, ahol éppen elférünk, és még levegőt is kapunk. Teret és időt nyitnak oda, ahol azt hittük, nincs hely.” Valóban az interpretáció számára is adódik hely, a befogadás boldog. Ritka eset. S nincs a debüt-kötetben rossz vers. Fantasztikus.

Operacionalizálás. Ez a legjobb szó arra, ami itt szellemileg megvalósul. Ez a beszédmód mérhetővé teszi a világtapasztalatot, hogy átélhetővé váljon az olvasó számára a történet, a kozmosz mint elbeszélés, és az is, ami nem volt eddig. A felejtésen átment Logosz végül tettként válik pillanattá.

A könyv borítótervét Ozsváth Zsuzsa készítette. Nagyon ihletett tipográfia és kép. Szabó Zsolt András természetfotója az alap. Van benne spiritusz. Érlelt tomus. Nem véletlen, hogy ilyen léptékváltó lelkek találkoztak ebben a könyvtestben. A *Várad* folyóirat égisze alatt. (A *Várad* NBI-es szellemi műhely, sőt olyan csapat, mint fociban a Barcelona vagy a Bayern.) További sok sikert!

KÁNTOR ZSOLT